

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
DSP.WPL.140.79.2017.ML

Warszawa, 15 września 2017 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Przekazuję przyjęte przez **Radę Ministrów stanowisko** wobec przedstawionego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projektu ustawy

**- o zmianie ustawy o usługach
płatniczych oraz niektórych innych
ustaw (druk nr 1606).**

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Rozwoju i Finansów do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Łączę wyrazy szacunku

(-) Beata Szydło

Stanowisko Rządu

wobec prezydenckiego projektu ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw (druk 1606)

1. Wprowadzenie

Podstawowym celem prezydenckiego *projektu ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw* jest zmiana przepisów regulujących problematykę transakcji płatniczych wykonanych z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Projektowane przepisy mają umożliwić użytkownikom usług płatniczych skuteczne odzyskiwanie kwot transakcji płatniczych wykonanych z użyciem błędnych numerów rachunków płatniczych, których to kwot płatnikom nie udało się odzyskać w wyniku działań podejmowanych przez bank lub innego dostawcę usług płatniczych.

Koncepcja ustawy stanowi częściowe wdrożenie do polskiego porządku prawnego, tj. w zakresie art. 88, postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w *sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego*, zmieniającej dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającej dyrektywę 2007/64/WE (Dz. Urz. UE L 337 z 23.12.2015, str. 35), zwanej dalej „dyrektywą PSD2”. Celem transponowanego postanowienia dyrektywy PSD2 jest wyposażenie dostawcy usług płatniczych w uprawnienie do przekazania płatnikowi informacji umożliwiających mu zgłoszenie roszczenia prawnego w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem błędnego unikatowego identyfikatora w przypadku, gdy odbiorca nie odda tej kwoty dobrowolnie, a także stworzenie podstawy prawnej do podjęcia tych działań we współpracy dostawcy płatnika z dostawcą odbiorcy.

2. Opis proponowanych zmian

Projektowane przepisy wprowadzają zmiany m.in. do ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1572, z późn. zm. – dalej „UUP”). Projekt ustawy wprowadza m.in. definicję „rachunku zwrotu”, który będzie stanowił nieoprocentowany rachunek techniczny dostawcy, prowadzony przez niego w celu realizacji obowiązku podjęcia działań w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora.

Projektowane przepisy wprowadzają zmiany w art. 12 ust. 1 UUP, który zawiera katalog sytuacji, w których przekazywanie informacji objętej tajemnicą zawodową nie narusza obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej. Katalog został rozszerzony o przypadki przekazania informacji objętej tajemnicą zawodową:

- 1) płatnikowi – w celu umożliwienia odzyskania kwoty błędnie wykonanej transakcji płatniczej;
- 2) innym dostawcom – w celu wykonania przez nich nałożonych ustawą obowiązków, zmierzających do ułatwienia płatnikowi odzyskania kwoty błędnie wykonanej transakcji płatniczej.

Proponowane zmiany zmierzają do tego, aby w przypadkach, w których rachunek płatniczy płatnika nie jest prowadzony przez dostawcę prowadzącego rachunek płatniczy odbiorcy, również dostawca odbiorcy obowiązany był do podjęcia odpowiednich działań, mających na celu odzyskanie kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Zmiany służą również uniknięciu wątpliwości związanych z tym, że opłata za odzyskanie środków może być pobrana jedynie od płatnika, jeżeli możliwość taką przewiduje łącząca go z jego odbiorcą umowa.

Przepisy nakładają na wszystkich dostawców usług płatniczych obowiązek prowadzenia nieprocentowanego, technicznego rachunku, w celu wykonania obowiązków i działań zmierzających do odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Dostawcy usług płatniczych obowiązani będą do prowadzenia rachunku zwrotu, czyli rachunku technicznego – specjalnego przeznaczenia, lub rachunków zwrotu generowanych każdorazowo w sytuacji uruchomienia procedury zwrotu środków – wyłącznie na potrzeby przeprowadzenia konkretnego procesu.

Projektowane rozwiązania zakładają, że dostawca płatnika, otrzymując od płatnika zgłoszenie o transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, zobowiązany będzie podjąć określone działania w terminie 3 dni roboczych od dokonania takiego zgłoszenia. Jeżeli prowadzi on rachunek płatniczy odbiorcy, pisemnie zawiadamia odbiorcę o fakcie zgłoszenia wykonania tego rodzaju transakcji, możliwości dokonania zwrotu kwoty transakcji na rachunek zwrotu dostawcy bez pobierania od odbiorcy opłat oraz numerze tego rachunku. Ponadto, dostawca obowiązany będzie pisemnie poinformować odbiorcę o dacie i skutkach upływu terminu miesięcznego, o którym mowa w art. 143b ust. 1 UUP, a więc o konsekwencjach wynikających z braku dokonania zwrotu środków, tj. o tym, że wówczas na żądanie płatnika dostawca przekaze mu dane odbiorcy niezbędne do wniesienia powództwa celem odzyskania tych środków. Projektowane przepisy obejmują sytuację, w której dostawca płatnika jest jednocześnie dostawcą odbiorcy. Przepisy regulują również obowiązek dla dostawcy płatnika, aby w przypadku, gdy nie prowadzi rachunku płatniczego odbiorcy, wystąpił w terminie 3 dni roboczych od otrzymania zgłoszenia płatnika o wykonaniu transakcji płatniczej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, do

dostawcy odbiorcy o podjęcie działań, w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, i przekazał mu dane niezbędne dla podjęcia tych działań.

Projektowane przepisy mają na celu wskazanie rachunku zwrotu dostawcy odbiorcy, jako właściwego do zwrotu kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Niemniej, zgodnie z projektowanym art. 143a ust. 1 pkt 1 lit. a UUP, zwrot kwoty omyłkowo wykonanej transakcji jest prawem a nie obowiązkiem odbiorcy. Jednakowoż brak zwrotu, może powodować konsekwencję polegającą na tym, iż na żądanie płatnika otrzyma on dane odbiorcy niezbędne do wniesienia powództwa celem odzyskania tych środków. Za dokonanie zwrotu kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora dostawca odbiorcy nie pobiera opłat ani prowizji od odbiorcy. Celem wprowadzanej normy jest wykluczenie sytuacji, w której odbiorca dokonujący zwrotu, obciążany będzie jakimikolwiek kosztami z tego tytułu art. 143 ust. 2 UUP nie wyklucza natomiast obciążenia takimi kosztami – na podstawie odpowiednich postanowień umownych – płatnika.

Zgodnie z projektowanymi przepisami, w przypadku, w którym dostawca płatnika nie prowadzi rachunku płatniczego odbiorcy, a odbiorca dokonał zwrotu kwoty transakcji wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora na rachunek zwrotu dostawcy odbiorcy, dostawca odbiorcy, nie później niż w terminie 1 dnia roboczego od uznania rachunku zwrotu, doprowadza do uznania rachunku zwrotu dostawcy płatnika, kwotą ww. transakcji płatniczej, a następnie dostawca płatnika nie później niż w terminie 1 dnia roboczego od uznania prowadzonego przez siebie rachunku zwrotu, doprowadza do uznania rachunku płatnika, który został obciążony kwotą omyłkowo dokonanej transakcji płatniczej. Zwrot nie następuje zatem ani bezpośrednio na rachunek płatniczy płatnika, ani też na rachunek zwrotu dostawcy płatnika, co podyktowane jest chęcią zapewnienia ochrony danych osobowych odbiorcy, a także ewentualnej tajemnicy przedsiębiorstwa dostawców. Dostawca odbiorcy, otrzymawszy kwotę na rachunek zwrotu, następnie zobowiązany jest doprowadzić do uznania rachunku technicznego dostawcy płatnika.

Projektowane przepisy mają na celu umożliwienie płatnikowi, który wykonał transakcję płatniczą z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, wniesienie powództwa do sądu celem odzyskania błędnie przelanej kwoty. Kodeks postępowania cywilnego, jako warunek formalny takiego powództwa, wymaga od wnoszącego pozew wskazania w pozwie m.in. imienia i nazwiska (lub nazwy) pozwanego, oznaczenia jego miejsca zamieszkania lub siedziby (art. 187 w zw. z art. 126 § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego). Brak wskazania

tych danych powoduje odrzucenie pozwu. Odnosnie ustalenia innych danych, których wskazanie w pozwie jest obowiązkowe, tj. numeru PESEL pozwanego będącego osobą fizyczną lub numeru w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku – numeru w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP pozwanego niebędącego osobą fizyczną, wskazać należy, iż ustawodawca w art. 208¹ Kodeksu postępowania cywilnego zawarł obowiązek działania sądu z urzędu. W związku z tym, projektowany przepis zakłada, że w przypadku wyczerpania procedury przewidzianej w art. 143a UUP, tj. jeżeli w terminie miesiąca od dnia zgłoszenia informacji o transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, podejmowane działania dostawców nie doprowadziły do odzyskania kwoty transakcji płatniczej, dostawca płatnika obowiązany będzie przekazać płatnikowi niezbędne dane, enumeratywnie wymienione w projektowanym przepisie. Projektowany przepis obejmuje również sytuację, w której dostawca płatnika nie jest jednocześnie dostawcą odbiorcy – wówczas dostawca płatnika zwraca się do dostawcy odbiorcy o przekazanie mu tych danych.

W projektowanym art. 153c UUP zaproponowano przepis karny, przewidujący odpowiedzialność karną za występki polegający na pozyskiwaniu i wykorzystywaniu przez płatnika danych, o których mowa w projektowanym art. 143b ust. 1 UUP, w innym celu niż dochodzenie kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Jedynym celem, w jakim wprowadzany jest art. 143b do UUP, jest umożliwienie płatnikowi odzyskania mylnie przetransferowanej kwoty, z uwagi na błędne podanie w zleceniu płatniczym unikatowego identyfikatora.

Projekt ustawy wprowadza również zmiany w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – *Prawo bankowe* oraz ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o *spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*. Zmiany mają charakter formalny i są powiązane z projektowanymi art. 143a i 143b UUP. Mają na celu uniknięcie ewentualnych wątpliwości związanych z obowiązkiem zachowania przez banki tajemnicy bankowej, a przez SKOK-i – tajemnicy zawodowej.

Nie będzie naruszało obowiązku zachowania ani tajemnicy bankowej ani zawodowej przekazanie innym dostawcom informacji i danych, o których mowa w projektowanym 143a ust. 1 pkt 2, art. 143b ust. 2 i art. 143c ust. 2 i 5 UUP. Nie będzie również naruszało obowiązku zachowania ani tajemnicy bankowej ani zawodowej przekazanie płatnikowi danych odbiorcy, jeżeli działania, o których mowa w projektowanym art. 143a UUP, nie doprowadziły do odzyskania kwoty transakcji płatniczej w terminie miesiąca od dnia zgłoszenia dostawcy płatnika transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora.

3. Ocena proponowanych zmian

Rada Ministrów widzi konieczność wprowadzenia zmian prawnych ułatwiających użytkownikom usług płatniczych odzyskanie środków finansowych utraconych w wyniku podania błędnego numeru rachunku płatniczego. W opinii Rady Ministrów zgodzić się należy z tezą, iż treść art. 143 UUP nie pozostawia wątpliwości, iż na gruncie przepisów tejże ustawy, jeśli płatnik posługuje się unikatowym identyfikatorem, to odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych użytkownika za dokonane zlecenia płatnicze ogranicza się jedynie do weryfikacji unikatowego identyfikatora zlecenia płatniczego. Żadne inne dane nie wymagają weryfikacji ani nie są wymagane do przeprowadzenia zlecenia płatniczego. W przypadku więc dokonania zlecenia płatniczego na nieprawidłowy numer rachunku odpowiedzialność za tak dokonane zlecenie ponosi płatnik.

Taka konstrukcja wynika bezpośrednio z przepisów dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającej dyrektywę 97/5/WE (dalej – PSD1), która w art. 74 stanowi, że jeżeli zlecenie płatnicze jest wykonywane zgodnie z unikatowym identyfikatorem (np. numerem rachunku płatniczego), zlecenie płatnicze w odniesieniu do odbiorcy określonego w unikatowym identyfikatorze uważa się za wykonane prawidłowo.

Przedmiotowy zapis art. 74 dyrektywy PSD1 został zmodyfikowany tzw. drugą dyrektywą o usługach płatniczych PSD2, która zastępuje w porządku prawnym dyrektywę PSD1. Zgodnie z zapisami dyrektywy PSD2 Państwa Członkowskie zapewniają wdrożenie przepisów dyrektywy do krajowych porządków prawnych do dnia 13 stycznia 2018 r. Przepisy art. 88 PSD2 (następca art. 74 z dyrektywy PSD1), doprecyzowuje kwestię postępowania w sytuacji nieprawidłowych unikatowych identyfikatorów, wskazując na sytuację, w której transakcja płatnicza została wykonana na podstawie podanego przez użytkownika usług płatniczych nieprawidłowego identyfikatora (rozumianego jako identyfikator niezamierzonego odbiorcy). W przypadku, gdy środki pieniężne zaangażowane w danej transakcji płatniczej dotrą, z uwagi na nieprawidłowy unikatowy identyfikator przekazany przez płatnika, do niewłaściwego odbiorcy, dostawcy usług płatniczych zarówno płatnika jak i odbiorcy nie powinni ponosić odpowiedzialności, powinni być jednak zobowiązani do współpracy w zakresie podjęcia racjonalnych działań mających na celu odzyskanie środków pieniężnych, w tym w drodze przekazania wszystkich stosownych informacji na potrzeby pobrania środków pieniężnych. Dodatkowo dyrektywa reguluje sytuację, w której pomimo działań podjętych zarówno przez dostawcę usług płatniczych

płatnika i odbiorcy nie dokonano zwrotu środków pieniężnych. W takim przypadku dostawca usług płatniczych płatnika na jego pisemny wniosek dostarcza mu wszystkie informacje przez niego dostępne, aby mógł zgłosić roszczenie prawne w celu odzyskania środków pieniężnych utraconych w wyniku błędnie wskazanego numeru rachunku płatniczego. Szczegółowe rozwiązania w tym obszarze pozostawiono zatem do uregulowania państwom członkowskim. Obecnie w resorcie finansów trwają prace nad przygotowaniem projektu ustawy, który dokonuje całościowej transpozycji przepisów Dyrektywy PSD2, która jak to zostało już wspomniane, zakłada również zmianę przepisów dotyczących ułatwień w zakresie odzyskiwania środków finansowych utraconych w wyniku podania błędnego numeru rachunku płatniczego. Obecnie projekt ustawy skierowany został do ponownych uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. Ze względu na konieczność dokonania szerokich zmian związanych z wdrożeniem dyrektywy PSD2 do prawa krajowego, harmonogram prac nad tym projektem ustawy zakłada, iż jego skierowanie do prac w Parlamencie planowane jest w czwartym kwartale br.

Mając na uwadze, że projekt reguluje istotne kwestie związane z udostępnianiem tajemnicy bankowej osobom trzecim w związku z wykonaniem transakcji płatniczej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora przez płatnika, rozważenia wymaga czy nie należałoby uzupełnić prezydenckiego projektu ustawy o przepisy przejściowe. Z projektu nie wynika czy nowe regulacje mają zastosowanie tylko do spraw nowych czy także do spraw już wszczętych.

W opinii Rady Ministrów ideę oraz intencje projektodawców przygotowania ustawy należy ocenić pozytywnie. Pomimo, że przedmiotowa propozycja Pana Prezydenta dotyczy częściowej implementacji dyrektywy PSD2 (w zakresie przepisów umożliwiających odzyskanie środków finansowych utraconych w wyniku podania błędnego numeru rachunku płatniczego), to w związku z tym, że jest to inicjatywa wyjątkowo istotna dla poprawy bezpieczeństwa konsumentów biorących udział w płatnościach bezgotówkowych, pragnę poinformować, że Rada Ministrów wyłączy ten wątek z prac nad całościowym wdrożeniem dyrektywy PSD2 do prawa krajowego, pozostawiając ten obszar do uregulowania prezydenckiej inicjatywie ustawodawczej.